

भारतीय रिज़र्व बैंक
RESERVE BANK OF INDIA
www.rbi.org.in

आरबीआय/२०१३-१४/७७

डीबीओडी.क्र.एफआयडी.एफआयसी.१/०१.०२.००/२०१३-१४

जुलै १, २०१३

सर्व भारतीय मुदत कर्ज आणि पुनर्वित्त संस्था यांचे सीईओज्
(एक्झिम बँक, नाबार्ड, एनएचबी आणि एसआयडीबीआय)

महोदय,

महापरिपत्रक - वित्तीय संस्थांसाठी निधी उभारण्यासंबंधी नॉम्स

कृपया वर दिलेल्या विषयावरील महापरिपत्रक डीबीओडी.क्र.एफआयडी.एफआयसी.१/०१.०२.००/२०१२-१३ दिनांक दि. जुलै २, २०१२ चा संदर्भ घ्यावा. ह्या महापरिपत्रकात एकत्रित केलेली आणि अद्यावत केलेली या विषयावरील जुन ३०, २०१३ पर्यंतची सर्व सूचना/मार्गदर्शके एकत्रित पणे दिलेली आहेत. हे महापरिपत्रक रिज़र्व बँकेच्या वेबसाईट <http://www.rbi.org.in> वर देण्यात आले आहे.

कृपया नोंद घ्यावी की, ह्या परिपत्रकात परिशिष्ट ४ मध्ये दिलेल्या सूचना ह्या महापरिपत्रकात एकत्रित केलेल्या आहेत.

आपला,

सही

(राजेश वर्मा)
मुख्य महाव्यवस्थापक

महापरिपत्रक वित्तीय संस्थांसाठी निधी उभारण्यासंबंधी नॉम्स

उद्दिष्ट

विशेष आर्थिक संस्थांना (एफआयज) त्यांच्या अल्प मुदतीच्या आणि दीर्घ मुदतीच्या निधीच्या गरजा पूर्ण करण्यासाठी सुविधा पुरविणे, ज्यामुळे वित्तीय संस्थांना विभागातील क्रेडिटच्या गरजा, ज्या व्यवहारांशी निगडित आहेत, त्या पूर्ण करण्यास मदत होईल, ह्याच हेतू आणि उद्देशाने वित्तीय संस्थांची स्थापना आपापल्या परिनियमांद्वारे, झालेली आहे. वित्तीय संस्थांमध्ये त्या प्रचालन करीत असलेल्या रोख्यांच्या संदर्भात विनियम करणा-या नॉम्समध्ये विस्तृत अभिसारण आणून पातळीवरील क्षेत्र पुरविणे हाही ह्या परिपत्रकाचा हेतू आहे.

पूर्वीच्या सूचना

वित्तीय संस्थांनी निधी उभारण्यासंबंधी भारतीय रिझर्व्ह बँकेने जारी केलेल्या सर्व सूचना/नियम ह्या महापरिपत्रकात एकत्रित आणि अद्ययावत केल्या आहेत, ज्या जोडपत्र ४ मध्ये दिलेल्या परिपत्रकांमध्ये समाविष्ट आहेत.

लागू होणे

सर्व भारतीय टर्म कर्ज आणि पुनर्वित्त संस्था उदा. एक्झिम बँक, नाबार्ड, एनएचबी आणि एसआयडीबीआय ह्यांना

१ प्रस्तावना

२ 'अंब्रेला लिमिटेड' खाली निधी उभारण्यासंबंधी नॉम्स

- २.१ मुदत ठेवी
- २.२ मुदत निधी कर्जे
- २.३ ठेवीचे प्रमाणपत्र(सीडीज)
- २.४ वाणिज्य पत्रे (सीपीज)
- २.५ आंतर कॉर्पोरेट ठेवी (आयसीडी)

३ बॉन्ड्स/डिबेंचर्स देण्याबाबतचे मापदंड

जोडपत्र १: कमर्शियल पेपर्सवरील निदेश.

शेड्युल १ कमर्शियल पेपरचा नमुना

शेड्युल २ - आयपीए प्रमाणपत्र

शेड्युल ३ - सीपीच्या परत फेडीतील कसुरीबाबत माहिती

शेड्युल ४ - सीपीजचे बायबँक कळविणे

जोडपत्र २: उभ्या केलेल्या एकूण स्त्रोतांवरील मासिक अहवाल

जोडपत्र ३: बॉन्ड्समधून उभ्या केलेल्या स्त्रोतांवरील मासिक अहवाल

जोडपत्र ४: महापरिपत्रकात एकत्रित केलेल्या परिपत्रकाची यादी

१. प्रस्तावना

एकोणीसशे नव्वदच्या सुरुवातीपासून भारतीय आर्थिक क्षेत्रातील सुधारणांच्या प्रक्रियेचे, सर्व भारतीय वित्तीय संस्थांचे (एफआयज्) निधी उभारण्यासंबंधी सखोल अर्थ अभिप्रेत आहेत. भारतीय रिझर्व्ह बँकेच्या दीर्घ मुदतीच्या व्यवहाराच्या (एलटीओ) निर्धीमधून वित्तीय संस्थांकडे क्रमशः निधी वळवल्यामुळे आणि त्यांना देऊ केलेल्या एसएलआर रोख्यांची पद्धत बंद केल्यामुळे, वित्तीय संस्था रोख्यांचे प्रचालन करून बाजारातून निधी उभारत आहेत (सार्वजनिक आणि खाजगी, दोन्ही ठिकाणी प्रचालन केलेल्या रोख्यांद्वारे). काही वित्तीय संस्था वैधानिक मंडळे असल्यामुळे त्या सेबीकडून मंजूरी मिळवित होत्या तर बाकीच्या मर्यादित कंपन्या असल्यामुळे बाजारातून रोख्यांद्वारा दीर्घ मुदतीसाठी निधी उभारण्यासाठी भारतीय रिझर्व्ह बँकेची मंजूरी मिळवित होत्या. सारख्या पातळीच्या क्षेत्राची खातरजमा करण्यासाठी, सर्व वित्तीय संस्थांचा, जरी त्या वैधानिक मंडळे किंवा मर्यादित कंपन्या असल्या तरी, भारतीय रिझर्व्ह बँकेच्या नियमावलीमध्ये १९९८ पासून समावेश करण्याचे ठरले. बाकीचे बदल, ज्यांचा वित्तीय संस्थांच्या निधी उभारण्याच्या क्षमतांशी संबंध होता, त्यामध्ये क्रमशः नियंत्रण कमी करणे, मर्यादा घालणा-या संलेखांची ओळख जसे, व्याजदराची अदलाबदल (आयआरएस) आणि पुढील दराचे करार(एफआरए), मालमत्ता दायित्व व्यवस्थापन (एएलएम) पद्धतीची ओळख इ. चा समावेश होतो. विशेषतः रोख्यांचे प्रचालन आणि भारतीय रिझर्व्ह बँकेने २१ जून २००० या दिवशी बदललेल्या नियमांमुळे झालेल्या मागील घडामोडींनी वित्तीय संस्थांच्या निधी उभारण्यासंबंधीच्या नियमांचा आढावा घेण्याची गरज निर्माण केली. वित्तीय संस्थांकडून मिळालेल्या रोख्यांचे प्रचालन करण्यासंबंधीच्या संदर्भात त्वरेने निर्णय घेण्यासाठी, रिझर्व्ह बँकेने स्थायी समितीची स्थापना केली आहे, ज्यामध्ये संबंधित वित्तीय संस्थांनी नामनिर्देशित केलेल्या व्यक्तींनाही निमंत्रण आहे. संबंधित वित्तीय संस्थांकडून विनंतीपत्र मिळाल्याच्या दिवशी किंवा नंतरच्या दिवशी स्थायी समितीची बैठक घेतली जाते. वित्तीय संस्थांना प्रस्तावित रोख्यांच्या प्रचालनासंबंधीचा तपशील द्यावा लागतो, ज्यामध्ये उभारण्यात येणारी रक्कम, ती उभारण्याची पद्धत, निधीच्या वापराचे प्रयोजन, पुट/कॉल पर्याय यासारखी प्रस्तावित प्रचालनाची खास वैशिष्ट्ये इ. ची आणि बॉडसवरील प्रचालनाचा कालावधी पूर्ण झाल्यावर मिळणा-या उत्पन्नाची (वायटीएम) माहिती द्यावी लागते.

२. 'अंब्रेला लिमिट' खाली निधी उभारण्यासंबंधी नॉम्स

आर्थिक धोरणाच्या अनुषंगाने १९९० पासून निवडक सर्व भारतीय वित्तीय संस्थांनी निधी उभारण्यासंबंधीच्या नॉम्सवर भारतीय रिझर्व्ह बँकेचे नियंत्रण आहे. सुरुवातीच्या काळात भारतीय रिझर्व्ह बँकेने निवडक वित्तीय संस्थांनी विशिष्ट साधनांच्या द्वारा निधी उपयोगात आणण्यासाठी साधनांप्रमाणे मर्यादा विहित केल्या होत्या. मे १९९७ मध्ये साधनांप्रमाणे असलेल्या मर्यादांच्या ऐवजी संबंधित वित्तीय संस्थांच्या मालकीच्या निव्वळ निधींशी संलग्न असलेल्या अंब्रेला लिमिटची प्रतिस्थापना झाली, ज्यामध्ये वित्तीय संस्थांनी विशिष्ट साधनांद्वारा कर्ज घेण्यासंबंधी सर्वकष मर्यादा ठरविली गेली. गेल्या काही वर्षांमध्ये काही अतिरिक्त साधनांचा मर्यादेत समावेश होऊनही, अंब्रेला लिमिटची पद्धत अजूनही वापरात आहे. सध्याच्या अंब्रेला लिमिटमध्ये पाच साधनांचा समावेश आहे, जसे मुदत ठेवी, मुदत निधी कर्जे, ठेवीचे प्रमाणपत्र (सीडीज), व्यापारविषयक कागदपत्रे (सीपीज) आणि कंपन्यांमधील ठेवी(सीडीज).

कोणत्याही वेळी या विशिष्ट साधनांद्वारा उभारलेली एकूण कर्जे संबंधित वित्तीय संस्थेच्या अगदी अलिकडे तपासलेल्या ताळेबंदानुसार त्याच्या मालकीच्या निव्वळ निधीच्या(एनओएफ) १०० टक्क्यांपेक्षा किंवा रिझर्व्ह बँकेने वैयक्तिक वित्त संस्थांसाठी मंजूरी दिलेल्या रकमेपेक्षा जास्त असता कामा नयेत. प्रत्येक संलेखासंबंधीच्या अटी व शर्ती खाली दिल्या आहेत.

२.१ मुदत ठेवी

घटक	सूचना
एकूण रक्कम	भारतीय रिझर्व्ह बँकेने निश्चित केलेल्या एकूण अंब्रेला लिमिटमध्ये वित्तीय संस्था मुदत ठेवी स्वीकारू शकते, म्हणजे इतर साधनांबरोबरील मुदत ठेवी जसे, मुदत निधी, सीपीज, सीडीज आणि कंपन्यांमधील ठेवी, वित्तीय संस्थेच्या अगदी अलिकडे तपासलेल्या ताळेबंदानुसार त्याच्या मालकीच्या निव्वळ निधीच्या १०० टक्क्यांपेक्षा जास्त असता कामा नयेत.
मुदत पूर्ण होण्याचा कालावधी	१ ते ५ वर्षे.
व्याज दर	वित्तीय संस्था दर ठरविण्यास स्वतंत्र आहेत.
कमीत कमी रक्कम	रु. १०,०००/-
दलाली	स्वीकारलेल्या ठेवीच्या १%.
मुदतीपूर्वी रक्कम काढणे	i) ठेवीदाराचा मृत्यू, वैद्यकीय निकड, शैक्षणिक खर्च आणि अशा इतर कारणांमुळे एक वर्षाची मुदत पूर्ण होण्यापूर्वी रक्कम काढल्यास खालील नॉर्म लागू केल्या पाहिजेत: (अ) सहा महिन्यांच्या मुदतीपूर्वी रक्कम काढल्यास स काहीही व्याज मिळत नाही (ब) सहा महिने आणि एक वर्षादरम्यान रक्कम काढल्यास स भारतीय रिझर्व्ह बँकेने अनुसूचित वाणिज्य बँकांसाठी निर्दिष्ट केलेल्या बचत बँकांच्या दरापेक्षा व्याज दर जास्त नसतो. (ii) एक वर्षापेक्षा जास्त कालावधीसाठी, मुदतीपूर्वी ठेवीतून रक्कम काढल्यास वित्तीय संस्थांना त्यांचा स्वतःचा दंडात्मक व्याज दर निश्चित करण्याचे स्वातंत्र्य आहे.
मूल्यमापन	सेबीने मान्यता दिलेल्या मूल्यमापन करणा-या एजन्सीने केलेले मूल्यमापन बंधनकारक आहे.
इतर नियम आणि अटी	स्वीकारलेल्या मुदत ठेवींवर वित्तीय संस्थांनी कोणतेही कर्ज देऊ नये.

२.२ मुदत निधी कर्जे

घटक	सूचना
एकूण रक्कम	भारतीय रिझर्व्ह बँकेने निश्चित केलेल्या एकूण अंब्रेला लिमिटमध्ये वित्तीय संस्था मुदत निधी उभारू शकते, म्हणजे इतर साधनांबरोबरील मुदत निधी कर्जे जसे, मुदत निधी, सीपीज, सीडीज आणि कंपन्यांमधील ठेवी, वित्तीय संस्थेच्या अगदी अलिकडे तपासलेल्या ताळेबंदानुसार त्याच्या मालकीच्या निव्वळ निधीच्या १०० टक्क्यांपेक्षा जास्त असता कामा नयेत.
मुदत पूर्ण होण्याचा कालावधी	तीन महिन्यांपेक्षा कमी नाही आणि सहा महिन्यांपेक्षा जास्त नाही.
व्याज दर	वित्तीय संस्था व्याज दर ठरविण्यास स्वतंत्र आहेत.

कर्जे कोणाकडून घ्यावीत	अनुसूचित वाणिज्य बँका आणि सहकारी मुदत निधी बँकांकडून नमुदत निधी कर्जाऊ घेण्यास वित्तीय संस्था पात्र आहेत.
------------------------	---

२.३ ठेवीची प्रमाणपत्रे (सीडीज)

घटक	सूचना
पात्रता	निवडक सर्व भारतीय वित्तीय संस्था ज्यांना भारतीय रिझर्व्ह बँकेने निश्चित केलेल्या अंब्रेला लिमिटमध्ये अल्प मुदतीच्या निधी उभारणीसाठी भारतीय रिझर्व्ह बँकेकडून परवाना मिळालेला आहे, त्या सीडीजचे प्रचालन करू शकतात.
एकूण रक्कम	वित्तीय संस्था भारतीय रिझर्व्ह बँकेने निश्चित केलेल्या एकूण अंब्रेला लिमिटमध्ये सीडीजचे प्रचालन करू शकते, म्हणजे, इतर साधनांबरोबरील सीडीजचे प्रचालन जसे, मुदत निधी, मुदत ठेवी, सीपीज, आणि कंपन्यांमधील ठेवी, वित्तीय संस्थेच्या अगदी अलिकडे तपासलेल्या ताळेबंदानुसार त्याच्या मालकीच्या निव्वळ निधीच्या १०० टक्क्यांपेक्षा जास्त असता कामा नयेत.
रक्कम	सीडीजची कमीत कमी रक्कम १ लाख रुपये असली पाहिजे म्हणजे, एका गुंतवणूकदाराकडून स्वीकारली जाऊ शकणारी कमीत कमी ठेव १ लाख रुपयांपेक्षा कमी असता कामा नये. प्रचालन केलेल्या सीडी १ लाख रुपयांच्या पटीत असतील.
गुंतवणूक कोण करू शकतो?	सीडीजचे प्रचालन व्यक्ती (कमी वयाच्या नसलेल्या), महामंडळे, कंपन्या, ट्रस्ट्स, निधी संस्था इ.ना करता येते. अनिवासी भारतीयही सीडीजमध्ये गुंतवणूक करू शकतात, परंतु केवळ स्वदेशी परत न पाठविण्याच्या आधारे, जे प्रमाणपत्रावर स्पष्टपणे लिहिले पाहिजे. अशा सीडीज दुय्यम बाजारात दुस-या अनिवासी भारतीयाच्या नावे करता येत नाहीत.
मुदत पूर्ण होणे	वित्तीय संस्था प्रचालन केलेल्या तारखेपासून १ वर्षांपेक्षा कमी कालावधीसाठी आणि ३ वर्षांपेक्षा जास्त कालावधीसाठी सीडीजचे प्रचालन करू शकतात.
सवलत / कुपन दर - निश्चित आणि बदलणारा	सीडीज चे प्रचालन दर्शनी मूल्यावर सवलतीच्या दराने होऊ शकते परंतु कुपन धारण करणारी साधने म्हणूनही प्रचालन करता येते. बदलणारा दर संकलित करण्याची कार्यप्रणाली जर वस्तुनिष्ठ, पारदर्शक आणि बाजाराचर आधारित असेल तर वित्तीय संस्थांना बदलत्या दरानेही सीडीजचे प्रचालन करण्यास अनुमति आहे. वित्तीय संस्था सवलत/कुपन दर ठरविण्यास स्वतंत्र आहेत.
रूपरेषा	वित्तीय संस्थांनी सीडीजचे प्रचालन केवळ (डिमटेरियलाईझ्ड) स्वरूपात केले पाहिजे. परंतु १९९६च्या डिपॉझिटरी कायद्यान्वये गुंतवणूकदारांना प्रमाणपत्रे प्रत्यक्ष स्वरूपात मिळविण्याचा पर्याय आहे. त्याप्रमाणे, जर गुंतवणूकदाराने प्रत्यक्ष प्रमाणपत्राचा आग्रह धरला, तर वित्तीय संस्था अशा प्रमाणपत्रांचे प्रत्यक्ष स्वरूपात प्रचालन करू शकते परंतु त्यासाठी मुख्य महाव्यवस्थापक, वित्तीय बाजार विभाग, भारतीय रिझर्व्ह बँक, केंद्रीय कार्यालय, फोर्ट, मुंबई-४०० ००१ यांना अशा घटनांबाबत स्वतंत्रपणे माहिती द्यावी लागते.

हस्तांतरणीयता	प्रत्यक्ष सीडीज मान्यता आणि बटवडाच्या द्वारे सहजपणे हस्तांतरित होतात. इतर डिमेंट कर्जरोख्यांना लागू असलेल्या पद्धतीप्रमाणे डिमेंट केलेल्या सीडीजचे हस्तांतरण करता येते. सीडीज साठी कोणताही लॉक-इन कालावधी नाही.
कर्जे/परत घेणे	वित्तीय संस्था सीडीज वर कर्ज मंजूर करू शकत नाहीत, ते त्यांच्या स्वतःच्या सीडीज मुदतीपूर्वी परत विकत घेऊ शकत नाहीत.
प्रमाणीकृत बाजार पद्धती आणि लेखी दस्तऐवज	वित्तीय संस्थांनी या संबंधात फिक्स इनकम मनी मार्केट अँड डेरिवेटिव्झ असोसिएशन ऑफ इंडिया (एफ़ीआयएमएमपीए) ने २० जून २००२ ला प्रचालित केलेल्या विस्तृत मार्गदर्शक सूचनांचा संदर्भ घेतला पाहिजे, ज्यात वेळोवेळी सुधारणा केल्या गेल्या आहेत.

२.४ वाणिज्य पत्रे (सीपीज)

घटक	सूचना
पात्रता	सर्व भारतीय वित्तीय संस्था ज्यांना भारतीय रिझर्व्ह बँकेने निश्चित केलेल्या अंब्रेला लिमिटमध्ये निधी उभारण्याचा परवाना मिळालेला आहे, त्या सीपीजचे प्रचालन करण्यास पात्र आहेत.
एकूण रक्कम	वित्तीय संस्था भारतीय रिझर्व्ह बँकेने निश्चित केलेल्या एकूण अंब्रेला लिमिटमध्ये सीपीजचे प्रचालन करू शकते, म्हणजे, इतर साधनांबरोबरील सीपीजचे प्रचालन जसे, मुदत निधी, मुदत ठेवी, सीडीज, आणि कंपन्यांमधील ठेवी, वित्तीय संस्थेच्या अगदी अलिकडे तपासलेल्या ताळेबंदानुसार त्याच्या मालकीच्या निव्वळ निधीच्या १०० टक्क्यांपेक्षा जास्त असता कामा नयेत.
प्रचालनाचा कालावधी	सीपीजच्या प्रचालनाद्वारे अंदाजित असलेली एकूण रक्कम, प्रचालन करणारा गुंतवणूकीसाठी प्रचालन सुरु करण्याच्या तारखेपासून दोन आठवड्यांच्या आत उभारली पाहिजे. सीपीज एकाच तारखेला किंवा जर प्रत्येक सीपीजी मुदत पूर्ण होण्याची तारीख एकच असेल तर भिन्न तारखांना अंशतः प्रचालित करता येऊ शकतात. सीपीजचे प्रत्येक प्रचालन, ज्यामध्ये नूतनीकरणेही समावेश आहे, ते नवीन प्रचालन म्हणून गणले गेले पाहिजे.
मूल्य	सीपीजचे प्रचालन ५ लाख रुपये किंवा त्याच्या पटीत करता येऊ शकते. एका गुंतवणूकदाराने गुंतवलेली रक्कम ५ लाख रुपयांपेक्षा कमी असता कामा नये. (दर्शनी मूल्य).
प्रचालनाची रीत	(अ) सीपी देण्यासाठी प्रत्येक प्रचालकाने एका आयपीएची नेमणूक केली पाहिजे. (ब) त्या प्रचालकाने, भावी निवेशकांना, प्रमाणित बाजार-रीतीनुसार त्याची अगदी अलिकडील वित्तीय स्थिती प्रकट केली पाहिजे. (क) निवेशक व प्रचालक ह्यांच्यामधील देवाण घेवाणीचा सौदा पक्का झाल्यानंतर, तो प्रचालक, आयपीएच्या मार्फत, डिपॉझिटरीमध्ये असलेल्या निवेशकाच्या डिमेंट खात्यामध्ये ती सीपी जमा करण्याची व्यवस्था करील. (ड) प्रचालक निवेशकाला आयपीए प्रमाणपत्राची एक प्रत देईल की, प्रचालकाचा आयपीएबरोबर वैध करार केला गेला असून आणि सर्व कागदपत्र व्यवस्थित आहेत (शेड्युल २)

रेटिंगची आवश्यकता	<p>वित्तसंस्था, सीपी देण्यासाठी, सेबीमध्ये पंजीकृत असलेल्या सीआरएंपैकी एकाकडून क्रेडिट रेटिंग मिळवितील.</p> <p>किमान क्रेडिट रेटिंग हे, सेबीने विहित केलेली व्याख्या व रेटिंग सिंबॉल ह्यानुसार ए३ असे असावे. सीपी चे प्रचालन करताना प्रचालन करणारे याची खात्री करतील की अशा प्रकारे मिळालेले मापन आताचे आहे आणि त्याचे पुनरावलोकन करण्याची वेळ अजून आलेली नाही.</p>
गुंतवणूक कोण करू शकतो?	<p>सीपीज चे प्रचालन आणि धारण व्यक्ती, बँकींग कंपनी, भारतात नोंदणी किंवा सम्मिलित झालेल्या इतर महामंडळ समित्या आणि नोंदणी न झालेल्या समित्या, अनिवासी भारतीय (एनआरआय) आणि परकीय संस्थात्मक गुंतवणूकदार (एफ आय आयज) यांना करता येते. परंतु (१)एफ आय आयजची गुंतवणूक सेबीने त्यांच्या गुंतवणूकीसाठी ठरवून दिलेल्या मर्यादेत असेल. आणि (२) वेळोवेळी सुधारित केलेले, फेमा १९९, विदेशी मुद्रा (ठेवी) विनियम, २००० आणि विदेशी मुद्रा व्यवस्थापन (भारताबाहेर निवासी व्यक्तीद्वारे प्रतिभूती दिली जाते किंवा हस्तांतरण) विनियम, २००० ह्यामधील तरतुदींचे पालन केले असावे.</p>
परिपक्वता	<p>सीपीज ची मुदत प्रचालनाच्या तारखेपासून कमीतकमी ७ दिवस आणि जास्तीत जास्त एक वर्षापर्यंत पूर्ण होऊ शकते. परंतु, सीपीजची मुदत पूर्ण होण्याची तारीख प्रचालन करणा-याचे क्रेडिट मापन वैध असण्याच्या तारखेच्या पलीकडील असू शकत नाही.</p>
सूट	<p>सीपीज चे प्रचालन दर्शनी मूल्यावर सवलतीने केले पाहिजे आणि सवलतीचा दर वित्तीय संस्था ठरवू शकते.</p>
हस्तांतरणीयता	<p>प्रत्यक्ष स्वरूपातील सीपीज मान्यता आणि बटवडाच्या द्वारे सहजपणे हस्तांतरित होतात. डिमेंट स्वरूपातील सीपीज च्या हस्तांतरणीयतेवर एफआयएमएमएने प्रचालित केलेल्या मार्गदर्शक सूचनांचे नियंत्रण असेल.</p>
प्रचालन करण्याची पद्धत	<p>- (अ) सीपी ही एका प्रॉमिसरी नोटेच्या स्वरूपात दिली जावी (ह्या निदेशांमधील शेड्यूल १ मध्ये विहित केल्याप्रमाणे) आणि ती प्रत्यक्ष स्वरूपात किंवा डिमेंट स्वरूपात, सेबीने मंजूर केलेल्या व तिच्याकडे पंजीकृत झालेल्या कोणत्याही डिपॉझिटरीमार्फत धारण करता येते - मात्र, अशा डिपॉझिटरीमार्फत, ती सीपी केवळ डिमेंट स्वरूपातच आरबीआय नियंत्रित संस्था त्या सीपीमध्ये व्यवहार करू शकत असल्या पाहिजेत किंवा धारण करू शकत असल्या पाहिजेत.</p> <p>(ब) आरबीआय नियंत्रित सर्व संस्थांनी केलेल्या नवीन गुंतवणुकी केवळ डिमेंट स्वरूपातच असाव्यात.</p>

<p>क्रेडिट वाढविण्यासाठी हमी</p>	<p>बँक नसलेले घटक ज्यात महामंडळांचा समावेश होतो ते सीपीजया प्रचालनासाठी क्रेडिट वाढविण्यासाठी बिनशर्त आणि अंतिम हमी देऊ शकतात, जर :</p> <p>(i) सीपीज चे प्रचालन करण्यासाठी ठरवून दिलेला पात्रता निकष प्रचालन करणारा पूर्ण करत आहे;</p> <p>(ii) मान्यताप्राप्त क्रेडिट मापन एजन्सीने दिलेले हमीदाराचे क्रेडिट मापन प्रचालन करणा-यापेक्षा कमीत कमी एका पातळीने जास्त आहे; आणि</p> <p>(iii) सीपीज साठी देऊ केलेले कागदपत्र हमीदार कंपनीचे निव्वळ मूल्य, हमीदाराने यासारख्या हमी प्रचालित केलेल्या कंपन्यांची नावे, हमीदार कंपनीने देऊ केलेल्या हमीची व्याप्ती आणि ज्याद्वारे हमी लागू होईल अशा अटी, योग्य प्रकारे उघड करते.</p>
<p>सीपीमधील ट्रेडिंग व तडजोड</p>	<p>(अ) सीपीमधील सर्व ओटीसी व्यवहार पंधरा मिनिटांच्या आत एफआयएमएमडीए प्लॅटफॉर्मवर कळविले जातील.</p> <p>(ब) सीपीमधील ओटीसी व्यवहारांची तडजोड, नॅशनल स्टॉक एक्सचेंज (एनएसई) च्या समाशोधन गृहांमार्फत (म्हणजे, नॅशनल सिक्युरिटीज क्लियरिंग कॉर्पोरेशन लि. (एनएससीसीएल) आणि बाँबे स्टॉक एक्सचेंजचे (बीएसई) समाशोधन गृह (म्हणजे इंडियन क्लियरिंग कॉर्पोरेशन लि. (आयसीसीएल) एनएससीसी एक व आयसीसीएल ने वेळोवेळी विहित केलेल्या माप दंडानुसार केली जाईल.</p> <p>(क) सीपीमधील ओटीसी व्यवहारांचे तडजोड-चक्र, टी अ ० किंवा टी अ १ असे असेल.</p>
<p>गुंतवणुकीचे विमोचन</p>	<p>(अ) सीपीमधील निवेशक (प्रायमरी सबस्क्रायबर) त्या सीपीचे मूल्य प्रचालकाच्या खात्यात आयपीएमार्फत प्रदान करील.</p> <p>(ब) प्रत्यक्ष स्वरूपात सीपी धारण करणारा निवेशक, ती परिपक्व झाल्यावर, आयपीएच्यामार्फत, तो संलेख प्रदानासाठी प्रचालकाकडे सादर करील.</p> <p>(क) डिमॅट स्वरूपात सीपी धारण करणारा धारक ती सीपी विमोचित करील व आयपीएमार्फत त्याचे प्रदान मिळवील.</p>
<p>सीपीची पुनर्खरेदी</p>	<p>(अ) प्रचालकांनी निवेशकांना दिलेल्या सीपीची पुनर्खरेदी ते, तिच्या परिपक्वतेपूर्वी करू शकतात.</p> <p>(ब) सीपीची पुनर्खरेदी ही दुय्यम बाजारामार्फत व त्यावेळी असलेल्या बाजारमूल्यानेच केली जाईल.</p> <p>(क) सीपी दिल्याच्या तारखेनंतर किमान ७ दिवस उलटल्याशिवाय त्या सीपीची पुनर्खरेदी करता येणार नाही.</p> <p>(ड) अशा पुनर्खरेदीबाबत प्रचालक आयपीएला कळवील.</p> <p>(ई) सीपीज चे बायबॅक, संचालक मंडळाची मंजूरी घेतल्यानंतरच केले जावे.</p>
<p>कर्तव्ये व दायित्वे</p>	<p>प्रचालक, आयपीए व सीआरए ह्यांची कर्तव्ये व दायित्वे खाली दिली आहेत.</p> <p>१) प्रचालक प्रचालक व सीपी देण्याबाबतची मार्गदर्शक तत्वे आणि कार्यरिती ह्यांचे काटेकोरपणे पालन केले गेले असल्याबाबतची खात्री प्रचालक करून घेईल.</p> <p>(२) आयपीए (अ) आयपीए खात्री करून घेईल की, प्रचालकाकडे, आरबीआयने घातलेल्या अटीनुसार</p>

	<p>किमान क्रेडिट रेटिंग असून, सीपीद्वारा चलित केलेली रक्कम ही, त्या क्रेडिट रेटिंगसाठी सीआरएने निर्देशित केलेल्या मर्यादेच्या आत किंवा तिच्या संचालक मंडळाने मंजुरी दिलेल्या मर्यादेच्या आत (ह्यापैकी जी कमी असेल ती) आहे.</p> <p>(ब) प्रचालकाबरोबर वैध करार केला असल्याचे आयपीए प्रमाणित करील (शेड्युल २).</p> <p>(क) प्रचालकाने सादर केलेले सर्व कागदपत्र (उदा. संचालक मंडळाच्या ठरावाची प्रत, प्राधिकृत असलेल्या अंमलबजावणीकारांच्या सहा (सीपी प्रत्यक्ष स्वरूपात देतेवेळी) व्यवस्थित असल्याची पडताळणी करून आयपीए तसे प्रमाणपत्र देईल.</p> <p>(ड) मूळ कागदपत्रांच्या प्रमाणित प्रती (आयपीएने पडताळणी केलेल्या) आयपीए स्वतःजवळ ठेवील.</p> <p>(ई) आयपीए म्हणून काम करणा-या सर्व अनुसूचित बँका, सीपी दिल्या जाण्याच्या तारखेच्या दोन दिवसांच्या आत, ती सीपी दिल्या जाण्याबाबतचा तपशील, आरबीआयच्या ऑनलाईन रिटर्न्स फायलिंग सिस्टिम (ओ आर एफ एस) मॉड्युलवर कळवितील.</p> <p>(फ) सीपीच्या पुनर् प्रदानामध्ये कसुरी झाल्याबरोबर, आयपीए, त्याबाबतची सर्व माहिती, ह्या निदेशांच्या शेड्युल ३ मध्ये दिलेल्या नमुन्यात, मुख्य महाव्यवस्थापक, वित्तीय बाजार विभाग, भारतीय रिझर्व बँक, केंद्रीय कार्यालय, फोर्ट, मुंबई ४०० ००९ ह्यांना (ई मेलने) कळवितील.</p> <p>(ग) प्रचालकाने सीपीची पुनर् खरेदी (बायबॅक) केल्याचे सर्व प्रसंग, आयपीए, ह्या निदेशांच्या शेड्युल ५ मध्ये दिलेल्या नमुन्यात, मुख्य महाव्यवस्थापक, वित्तीय बाजार विभाग, भारतीय रिझर्व बँक, केंद्रीय कार्यालय, फोर्ट, मुंबई ४०० ००९ ह्यांना (ई मेलने) कळवितील.</p> <p>(३) सीआरए</p> <p>(अ) भांडवली बाजारातील संलेखांचे रेटिंग ठरविण्याबाबत, सीआरएसाठी सेबीने विहित केलेल्या आचार संहितेचे पालन (ही सीपीचे रेटिंग करण्यासही लागू आहे) सीआरए करतील.</p> <p>(ब) प्रचालकाची कुवत ज्याप्रमाणे जाणवत असेल त्यानुसार, रेटिंगचा वैधता-काळ ठरविणे सीआरएच्या हातात असेल आणि रेटिंग करतेवेळी, त्या रेटिंगचे पुनरावलोकन कधी करावयाचे त्याची तारीख स्पष्टपणे निर्देशित करतील.</p> <p>(क) प्रचालकांना देण्यात आलेल्या क्रेडिट रेटिंगवर, त्यांची पूर्व कामगिरी लक्षात घेऊन, सीआरए, नियमित कालांतराने, जवळून देखरेख ठेवतील आणि त्या रेटिंगमधील बदल/सुधारणा, त्यांच्या साहित्याद्वारे व वेबसाईटद्वारे प्रसिध्द करतील</p>
सीपी इश्युचे अंडर रायटिंग/सहस्वीकार	<p>कोणताही प्रचालक, सीपीच्या इश्युचे अंडररायटिंग किंवा सहस्वीकार करणार नाही.</p> <p>सीपीवरील पर्याय (कॉल/पुट) करण्यास परवानगी नाही.</p>
कागदपत्रांबाबत कार्यरीती	<p>(अ) फिक्सड इनकम मनी मार्केट आणि डेरिवेटिव्ह्ज असोशिएशन ऑफ इंडिया (एफ आय एम एम डीए) ह्यांच्याशी सल्लामसलत करून, व उत्तम अशा आंतरराष्ट्रीय पध्दतीनुसार, सीपीसाठी प्रमाणभूत अशा कार्यरीती व कागदपत्र विहित करण्यात आले</p>

	<p>आहेत. (ब) आरबीआयच्या मंजुरीनुसार, एफआयएमएमडीएने वेळोवेळी दिलेल्या मार्गदर्शक तत्वांचे पालन प्रचालक/आयपीए करतील.</p>
--	--

२.५ आंतर कॉर्पोरेट ठेवी (आयसीडी)

वित्तसंस्थाद्वारे आयसीडीच्या माध्यमातून स्रोता उभे करण्याबाबत आरबीआयने कोणतेही मापदंड विहित केलेले नाहीत. तथापि, कंपनीज अधिनियम, १९५६ खाली 'कंपन्या' म्हणून स्थापन झालेल्या वित्तसंस्था, त्या अधिनियमाखाली परवानगी असलेल्या आयसीडी देण्यास पात्र आहेत. अशा आयसीडीमधून उभे केलेल्या स्रोतांची रक्कम ही, आरबीआयने ठरविलेल्या सर्वसमावेशक अंब्रेला मर्यादेच्या आत असली आहे. अशा रितीने, इतर संलेखांसह, उदा, टर्म मनी, मुदत ठेवी, सीडी व सीपी दिल्या जाणाऱ्या आयसीडी ह्या, अगदी अलिकडिल ताळेबंदानुसार असलेल्या तिच्या निव्वळ निजनिधीच्या १००% पेक्षा जास्त असू नये.

३. बॉन्ड्स/डिबेंचर्स देण्याबाबतचे मापदंड

३.१ बॉन्ड्स देऊन (मग ते सार्वजनिक इश्युद्वारा असोत की खाजगी प्लेसमेंटने असोत) स्रोत उभे करण्यासाठी वित्तसंस्थांना इश्यु-निहाय रिझर्व बँकेची पूर्व परवानगी/पंजीकरण घेण्याची आवश्यकता नाही, मात्र त्यासाठी पुढील अटी पूर्ण कराव्या लागतील:

- i) बॉन्डची किमान परिपक्वता ३ वर्षांची असावी;
- ii) कॉल/पुट किंवा दोन्हीही पर्याय असलेल्या बॉन्ड्सच्या बाबतीत त्याबाबतची कारवाई, तो बॉन्ड दिल्या गेल्याच्या तारखेपासून एक वर्ष संपण्यापूर्वी केली न जावी ;
- iii) बॉन्ड दिल्याच्या तारखेपासून एक वर्ष पूर्ण होण्याच्या आत त्या बॉन्ड्सवरील 'एक्झिट' पर्याय दिला जाऊ नये.

३.२ एखाद्या वित्तसंस्थेने, कोणत्याही वेळी, मोबिलाइज्ड केलेले एकूण आउटस्टँडिंग स्रोत, (ह्यात रिझर्व बँकेने विहित केलेल्या 'अंब्रेला लिमिट' खाली मोबिलाइज्ड केलेले निधी समाविष्ट आहेत) अगदी अलिकडील ऑडिटेड ताळेबंदानुसार असलेल्या निव्वळ निजनिधीच्या १० पटीपेक्षा अधिक असू नयेत.

३.३ स्रोत उभे करण्यासाठी ठरविलेली मर्यादा ही केवळ एक प्रोत्साहनात्मक तरतुद आहे. वित्तसंस्थांना सांगण्यात येते की, त्यांनी परिपक्वतेची रचना व त्यावर द्यावयाचा व्याजदर वास्तविक आधारावर ठरवून त्यांच्या स्रोतांची आवश्यकता, इतर बाबींसह एएलएम/जोखीम व्यवस्थापन प्रणालीवरून ठरवावी.

३.४ रेट बॉन्ड्स देत असताना, वित्तसंस्थांनी, त्यांनी निवडलेला 'संदर्भ दर' आणि तरता दर ठरविण्याच्या रीती ह्याबाबत रिझर्व बँकेकडून पूर्व मंजुरी मिळवावी. तथापि, संदर्भ दर व तरता दर काढण्याची रीत बदलली नसल्यास नंतरच्या व्यक्तिगत बाबतीत तसे करणे आवश्यक नाही.

३.५ सेबी इत्यादी अन्य विनियामक प्राधिकरणांच्या प्रुडेंशियल आवश्यकता पूर्ण करण्याबाबत वित्तसंस्थांनी नोंद घ्यावी.

३.६ जोडपत्र २ व ४ मध्ये दिलेल्या विहित नमुन्यांमध्ये आरबीआयला मासिक विवरणपत्रे पाठविणे वित्तसंस्थांसाठी आवश्यक आहे. एखाद्या महिन्यासंबंधीचे विवरणपत्र पुढील महिन्याच्या १० व्या दिवशी किंवा त्यापूर्वी सादर केले जावे. सार्वजनिक इश्युसंबंधीची सविस्तर माहिती, तो इश्यु बंद झाल्याच्या महिन्यासाठी असलेल्या विवरणपत्रात दिली जावी.

३.७ ही विवरणपत्रे मुख्य महाव्यवस्थापकांकडे पाठविली जावीत. बँक आर्थिक व्यवहार विभाग आणि विकास विभाग, रिझर्व बँक ऑफ इंडिया, केंद्रीय कार्यालय, वर्ल्ड ट्रेड सेंटर, कफ परेड, मुंबई- ४०० ००५; फॅक्स क्र. २२७०१२३८

जोडपत्र १

शेड्युल १,
कमर्शियल पेपर (सीपी) चा नमुना,

ज्या राज्यात प्रचालन करावयाचे आहे तेथे
जारी व लागू असलेल्या दराने
मुद्रांकित करावयाचे

(प्रचालक कंपनी/संस्थेचे नाव)

अनुक्रमांक

देण्याचे स्थळ -----, देण्याची तारीख परिपक्वतेची तारीख -----

सवलतीचे (ग्रेस) दिवस सोडून -----

(ही तारीख एखाद्या सुट्टीच्या दिवशी आल्यास त्या आधीच्या कामाच्या दिवशी प्रदान केले जाईल)

येथे मिळालेल्या मूल्यासाठी (देणा-या कंपनीचे/संस्थेचे नाव), ----- ह्यांना किंवा
त्यांनी आदेश दिलेल्याला (निवेशकाचे नाव) ----- ह्या तारखेस (परिपक्वता तारीख), ----- ह्यांना (देणा-या व प्रदान
करणा-या एंजटचे नाव) हा कमर्शियल पेपर सादर व स्वाधीन केल्यानंतर रु. ----- (अक्षरी) देण्याचे वचन देते.

----- च्या साठी व च्या वतीने (देणा-या कंपनीचे किंवा संस्थेचे नाव) –

सही

प्राधिकृत स्वाक्षरीकर्ते

सही

प्राधिकृत स्वाक्षरीकर्ता.

ह्या कमर्शियल पेपरवरील एंडॉर्समेंट्स स्वच्छ व स्पष्ट असावेत. प्रत्येक एंडॉर्समेंट त्यासाठी दिलेल्या जागेत केले जावे.

वर निर्देशित केलेली रक्कम ----- (ट्रान्स्फरीचे नाव) किंवा त्याच्या आदेशानुसार देण्यात यावी

----- च्या साठी व च्या वतीने (ट्रान्स्फरीचे नाव)

१. -----

२. -----

३. -----

४. -----

५. -----

शेड्युल २
आयपीए प्रमाणपत्र

१. आमचा _____ बरोबर वैध आयपीए करारनामा आहे. (देणारी
कंपनी/संस्थेचे नाव)

२. आम्ही बोर्ड रिझोल्युशन आणि क्रेडिट रेटिंग एजन्सीने इश्यु केलेले, हे सबमिट केलेले कागदपत्र
पडताळलेले आहेत. _____
(देणारी कंपनी/संस्थेचे नाव)

आणि आम्ही प्रमाणित करतो की, सर्व कागदपत्र व्यवस्थित आहेत मूळ कागदपत्रांच्या प्रमाणित प्रती आमच्या
ताब्यात आहेत.

३.* आम्ही असेही प्रमाणित करतो की अनु.क्र. _____ दिनांक _____ असलेल्या
रु. _____ (रुपये _____) (शब्दामध्ये) व सोबत
जोडलेल्या कमर्शियल पेपर्सच्या एक्झिक्युटंट्सचा सहा _____ ह्यांनी
(देणारी कंपनी/संस्थेचे नाव) सादर केलेल्या नमुना सहांशी जुळणाऱ्या आहेत.

सही/-
(प्राधिकृत स्वाक्षरीकर्ता/स्वाक्षरीकर्ते)
(इश्युईंग व पेयिंग एजंटचे नाव व पत्ता)
स्थळ:

दिनांक:

* (प्रत्यक्ष स्वरुपातील सीपीसाठी लागु)
(लागु नसल्यास खोडा)

शेड्युल ३

सीपीच्या पुनर् प्रदानातील कसुरीचा तपशील

देणाराचे नाव	सीपी देण्याची तारीख	रक्कम (रु. कोटी)	पुनर् प्रदानाची ड्यु तारीख	सुरुवातीचे रेटिंग	अगदी अलिकडील रेटिंग	त्या सीपी इश्युसाठी स्टँडबाय असिस्टन्स/क्रेडिट बँक स्टॉप सुविधा/हमी दिली होती काय	तसे असल्यास स्तंभ ७ मधील सुविधा देण्या-या संस्थेचे नाव	स्तंभ ७ मधील सुविधेचा मान ठेवून प्रदान केले काय.
(१)	(२)	(३)	(४)	(५)	(६)	(७)	(८)	(९)

सही

प्राधिकृत स्वाक्षरीकर्ते

शेड्युल ४

सीपीच्या बायबॅक बाबत कळविणे

सीपीजच्या बायबॅकवरील तारीख	प्रचालक	आयएसआयएन	दिल्याची (प्रचलन) तारीख	परिपक्वतेची तारीख	रक्कम (रु. कोटी)	बायबॅकचे स्वरूप

सही

(प्राधिकृत स्वाक्षरीकर्ते)

जोडपत्र २
उभारलेल्या एकूण स्रोतांवरील मासिक अहवाल

- (१) अहवाल पाठविणारी संस्था
 (२) ----- रोजी संपलेल्या महिन्यासाठी अहवाल
 (३) अहवालाची तारीख
 (४) कर्ज घेण्याची सर्वसमावेशक मर्यादा (एनओएफच्या १० पट) : रु. ----- कोटी.
 (५) ----- रोजीच्या ऑडिटेड ताळेबंदानुसार एन ओ एफ : रु. ----- कोटी.
 (६) ----- रोजी संपलेल्या महिन्यातील थकित कर्ज ----- : रु. ----- कोटी.

महिन्यात उभे केलेले स्रोत		
(रु. कोटी)		
(अ)	अंत्रेला लिमिटेड खालील संलेख.	रक्कम
	(१) मुदत ठेवी	
	(२) मुदत निधी कर्जे	
	(३) ठेवी प्रमाणपत्रे (सीडी)	
	(४) आंतर कॉर्पोरेट ठेवी (आयसीडी)	
	(५) कमर्शियल पेपर्स.	
अ ची बेरीज (१ ते ५).		
(ब)	बाँड्स	
एकूण (अ + ब)		

जोडपत्र ३

बाँड्सद्वारे उभ्या केलेल्या स्रोतांवरील मासिक अहवाल

----- महिन्यात उभी केलेली रक्कम ----- रु. ----- कोटी
वर्षभरात (एप्रिल - मार्च) उभी केलेली संचयित रक्कम रु. ----- कोटी.

	बाँड दिल्याची तारीख #	महिन्यात उभी केलेली रक्कम @	परिपक्वता	पर्याय (कॉल/पुट/दोन्ही ही)	व्याजदर (दरसाल %)	देऊ केलेले वार्षिकीकृत वायटीएम	जीओआय सिक्युरिटीजवर (बाँड देतेवेळी समान अवशेष परिपक्वता असलेले) वार्षिकीकृत वायटीएम	उत्पन्न (जोओआय सिक्युरिटीजच्या वरील बेसिस पॉईंट्स).
(अ)	बाँड्सचा सार्वजनिक इश्यु							
	संलेखाचा प्रकार							
	१							
	२							
	३							
	एकूण (अ)							
(ब)	बाँड्सचे खाजगी प्लेसमेंट							
	संलेखाचा प्रकार							
	१							
	२							
	३							
	४							
	५	टॅपवर असलेले बाँड्स (असल्यास)						
	एकूण (ब)							
	एकूण बेरीज (अ + ब).							

@ केवळ आधीच पूर्ण झालेला इश्यु समाविष्ट करावा.

सार्वजनिक सबस्क्रिप्शन/खाजगी प्लेसमेंट साठी खुला असलेल्या इश्युची तारीख

जोडपत्र ४
महापरिपत्रकात एकत्रित केलेल्या परिपत्रकाची यादी

अनु. क्र.	परिपत्रक क्र.	दिनांक	विषय
१.	एफआयसी क्र.८१७/०१.०२.००/९५-९६	२७.०५.१९९६	वित्तसंस्थांद्वारे लघुमुदतीचे कर्ज घेणे
२.	सीपीसी २७७४/०७.०१.२७९ (एफआयज)/९६-९७	०३.०५.१९९७	वित्तसंस्थांद्वारे स्त्रोतांचे मोबिलायझेशन
३.	डीबीएस.एफआयडी.क्र.२८/०१.०२.००/९७-९८	२६.०३.१९९८	एफआयद्वारे स्त्रोत उभे करणे बॉन्ड्स देणे
४.	डीबीएस.एफआयडी.क्र.३०/०१.०२.००/९८-९९	०९.०७.१९९८	एआयएफआयद्वारे बॉन्ड्स देण्यावरील स्थायी समिती - घटना
५.	डीबीएस.एफआयडी.क्र.३३/०१.०१.०२/९८-९९	१४.११.१९९८	एफआयद्वारे स्त्रोतांची उदभारणी - खाजगी प्लेसमेंटमार्फत बॉन्ड्स देणे
६.	डीबीएस.एफआयडी.क्र.सी-२१/०१.०१.०२/९९-२०००	२१.०६.२०००	अखिल भारतीय एफआयद्वारे स्त्रोतांची उभारणी
७.	डीबीएस.एफआयडी.क्र.सी-६/०१.०१.०२/२०००-०१	१०.१०.२०००	मनीमार्केटमधील नवीन हालचाली - मुदत ठेवीचे रेटिंग
८.	डीबीएस.एफआयडी.क्र.सी-१२/०१.०२.००/२०००-०१	०५.१२.२०००	अखिल भारतीय एफआयद्वारे स्त्रोतांची उभारणी
९.	आयईसीडी.२/०८.१५.०१/२००१-०२	२३.०७.२००१	कमर्शियल पेपर्स देण्यासाठी मार्गदर्शक तत्वे
१०.	डीबीएस.एफआयडी.क्र.सी-४/०१.०२.००/२००१-०२	२८.०८.२००१	डिमॅट स्वरूपात संलेख ठेवणे
११.	डीबीएस.एफआयडी.क्र.सी-१५/०१.०२.००/२००१-०२	२९.०४.२००२	ठेवी प्रमाणपत्रे डिमॅटचे सर्टिफिकेट इश्यु करणे
१२.	डीबीएस.एफआयडी.क्र.सी-१८/०१.०२.००/२०००-०१	२०.०६.२००२	ठेवी प्रमाणपत्रे - किमान व बहुविध आवश्यकता
१३.	डीबीएस.एफआयडी.क्र.सी-९/०१.०२.००/२००२-०३	२५.११.२००२	२००२-०३ च्या नाणेविषयक व कर्ज धोरणाचे मध्यावधी पुनरावलोकन- ठेवीची प्रमाणपत्रे (सीडी).
१४.	डीबीएस. एफआयडी.क्र.सी-६/०१.०२.००/२००३-२००४	०६.०८.२००३	कमर्शियल पेपर्स देण्यासाठी मार्गदर्शक तत्वे(सीपी)
१५.	एमपीडी.२४५/०७.०१.२७९/२००३-२००४	०५.०१.२००४	ठेवी प्रमाणपत्रे : मुदतपूर्व निकासी
१६.	एमपीडी.२५४/०७.०१.२७९/२००४-०५	१२.०७.२००४	ठेवी प्रमाणपत्रे देण्याबाबतच्या मार्गदर्शक तत्वांवरील महापरिपत्रक
१७.	एमपीडी.२५८/०७.०१.२७९/ २००४-०५	२६.१०.२००४	कमर्शियल पेपर्स देण्यासाठी मार्गदर्शक तत्वे
१८.	डीबीओडी.एफआयडी.एफआयसी.१/०१.०२.००/२००६-०७	०१.०७.२००६	महापरिपत्रक - वित्तसंस्थासाठी स्त्रोत उभारणीचे मापदंड
१९.	डीबीओडी.एफआयडी.एफआयसी.१/०१.०२.००/२००७-०८	०२.०७.२००७	महापरिपत्रक - वित्तसंस्थासाठी स्त्रोत उभारणीचे मापदंड

२०.	डीबीओडी.एफआयडी.एफआयसी.१/०१.०२.००/२००८-०९	०१.०७.२००८	महापरिपत्रक - वित्तसंस्थासाठी स्त्रोत उभारणीचे मापदंड
२१.	डीबीओडी.एफआयडी.८९०९/०९.०१.०२/२००८-०९	०८.१२.२००८	वित्तसंस्थासाठी स्त्रोत उभारणीचे मापदंड
२२.	डीबीओडी.एफआयडी.८९११/०९.०१.०२/२००८-०९	०८.१२.२००८	वित्तसंस्थासाठी स्त्रोत उभारणीचे मापदंड
२३.	डीबीओडी.एफआयडी.८९१२/०९.०१.०२/२००८-०९	०८.१२.२००८	वित्तसंस्थासाठी स्त्रोत उभारणीचे मापदंड
२४.	डीबीओडी.एफआयडी.९०४५/०९.०१.०२/२००८-०९	०८.१२.२००८	वित्तसंस्थासाठी स्त्रोत उभारणीचे मापदंड
२५.	डीबीओडी.एफआयडी.११३७९/०९.०१.०२/२००८-०९	१५.०१.२००९	अंब्रेला लिमिटेडमधील शिथिलीकरण
२६.	डीबीओडी.एफआयडी.एफआयसी.१/०१.०२.००/२००९-१०	०१.०७.२००९	महापरिपत्रक - वित्तसंस्थासाठी स्त्रोता उभारणीचे मापदंड
२७.	डीबीओडी.एफआयडी.११३५७/०९.०१.०२/२००९-१०	०१.०२.२०१०	वित्तसंस्थासाठी स्त्रोत उभारणीचे मापदंड
२८.	डीबीओडी.एफआयडी.११३५८/०९.०१.०२/२००९-१०	०१.०२.२०१०	वित्तसंस्थासाठी स्त्रोत उभारणीचे मापदंड
२९.	डीबीओडी.एफआयडी.११३५९/०९.०१.०२/२००९-१०	०१.०२.२०१०	वित्तसंस्थासाठी स्त्रोत उभारणीचे मापदंड
३०.	डीबीओडी.एफआयडी.क्र.५५३९/०३.२७.२९/२०१०-११	०५.१०.२०१०	कर्ज घेण्याची मर्यादा - एनएचबीद्वारे वाढविण्याची विनंती
३१.	डीबीओडी.एफआयडी.क्र.१३९४०/०३.२७.२९/२०१०-११	०८.०३.२०११	एकूण आउटस्टँडिंग विहित केलेल्या मर्यादेतील शिथिलीकरण
३२.	डीबीओडी.एफआयडी.क्र.१९२०२/०३.२७.१२/२०१०-११	१३.०६.२०११	'अंब्रेला लिमिटेड' खाली स्त्रोत उभारणी
३३.	डीबीओडी.एफआयडी.क्र.१९२०४/०३.०१.०६/२०१०-११	१३.०६.२०११	'अंब्रेला लिमिटेड' खाली स्त्रोत उभारणी
३४.	डीबीओडी.एफआयडी.१९२०५/०३.०१.११/२०१०-११	१३.०६.२०११	'अंब्रेला लिमिटेड' खाली स्त्रोत उभारणी
३५.	आयडीएमडी.पीसीडी.१२८४/१४.०१.०२/२०१२-१३	१६.१०.२०१२	अधिसूचना रिझर्व बँक कमर्शियल पेपर निदेश, २०१२.